

25. november 2013

UKA 2013/26
Hans Enoksen

**Nunatsinni aalisarnermi aningaasarsiornerusinnaaneq siunertaralugu annertuneru-
sumik tunisassiorsinnaaneq eqqarsaatigalugu imaani aalisakkanut suliffissualiisin-
naanerup iluaqutigisinnaasai ajoqutigisinnaasaalu qulaajarnissaat siunertaralugu
oqallinnissamik siunnersuut.**

(Inatsisartunut ilaasortaq Jens Immanuelson, Siumut)

Inatsisartunut ilaasortaq Jens Immanuelson Siumut oqallinnissamik siunnersuuteqarpoq nunatsinni aalisarnermi aningaasarsiornerusinnaaneq siunertaralugu qulaajanissat soqutiginartut pillugit Siumumit imatut saqqummiussaqaassaagut.

Nunatsinni aningaasarsiornerumik periarfissat pisuussutigut aalisakkat eqqarsaatigalugit annertorujussuusut oqaatigissallugit eqqorpoq. Nunarsuarmi qeqertat annersaanni najugaqartugut sinerissamilu kangerluppasualimmi aalisarnermik ingerlatsisut qiviaraanni tamakkiisumik atuinnginnerput ersarilluinnartoq oqaatigissallugu aamma uniorpallaarunangilaq.

Ukiopassuarni aalisarnikkut periarfissanik tamakkiisumik atorluaannginnerput aalisartunut ilungersunarluinnartumik atugassaqaqartitsisimavoq aalisagartagut tamarmik pinngitsooratik nunamut tulaanneqartartussaallutik tamatumalu kinguneraa aalisakkat akii appasisorujussuit atorlugit nunamut tulaassuiuarneq aalisartut imminnut napatinnissaanut aammalu namminneq ineriartortitsinissaminnut aporfiit annersarigaat nassuerutigissallugu oqaatigisariaqarparput.

Nunatsinni aalisarnikkut periarfissat aalisarfiusinnaasullu tamakkiisumik atorneqanngitsut sinerissami avataanilu annertoorujussuupput, aalisarnikkullu aningaasarsiornerulissagutta tamakkiisumik atuinerulernissarput suliarisariaqalerparput.

Nunatsinni aalisarfiusinnaasut amerlasuut tamakkiisumik ilisimasaqarfiginagit oqaatigisariaqarparput, biologit aalisarnikkut piniarnikkullu ilisimasaat killeqartorujussuusut, aammalumi uagut nammineq ilisimasagut aamma killeqartut nassuerutigisariaqarparput aalisakkat piniakkallu pillugit, amerlanertigullu siunnersuinerit tamakkiisumik tunuliaquteqanngitsut ataatsimut aallaavigisarigut qunuginagu oqaatigisinnaasariaqarparput.

Nunatta tunuani nunarsuarmi Kangerluit annersaanni, sinerissamilu isorartoorujussuarmi nunap isuata tungaanut aalisagaqarfiit tamakkiisumik ilisimasaqarfigilagut, aammalu annerusumik atuisoqarani, naak oqartoqartaraluartoq assigiinngitsunik aalisagarpassuaqartoq.

Sooq taamatut oqaluinnassaagut aalisagarpassuaqartoq annerusumillu atuisoqarani iluaqutigineqaratillu. Tunumi aamma suliffissaaleqisoqarpoq inuunermik aamma ineriartortitserusuttunik allanisulli ineriartornermik peqataarusuttunik meerartaminnut inuusuttortamin-

nullu illoqarfinni nunaqarfinnilu ineriartoqataanissaat sulissutigisariaqarparput aamma Tunumi najugalinnut.

Tunumi aalisarnikkut ineriartortitsinissarpud aallunnerusariaqalerparput, aammalu immikkut aningaasaliinikkut umiarsuarnillu tunitsiviliilluni misileraalluta aalisarfinnik nutaanik ammaaniarnissarpud piumassuseqarfiginerusariaqalerparput tassami puisit amii kisiisa aalisartunut piniartunullu tunumi najugalinnut kisiisa inuussutissarsiutigigitissinnaanngilagut. Taamaattumik tunumi aningaasarsiornikkut innuttaasunut suliffissaaleqisunullu aamma aningaasarsiorfissaannik nutaanik pilersitsisariaqalerpugut asuli oqaluinnarata.

Aalisarnikkut periarfissat aammalu aalisarfiusinnaasut tamakkiisumik atorluarneqassappata sinerissamilu aalisarnejq siaarneqassappat saneqqunneqarsinnaanngilaq umiarsuarnik tunitsivinnik pilersitsiortornissaq.

Taamaliornepur kingunerissavaa akit pitsaanagerusut aalisartunut anguneqassasut, taava imminut napatissinnaanagerusumik aalisakkanik tunisamikkut aningaasarsiornerulissappud, tamannalu aamma aalisariutitut aserfallatsaaliinernut nukissaqarnerulernermik kinguneqassaaq, minnerunngitsumillu aamma aalisariutini inuttat aningaasarsiornerulissallutik. aammalu aalisakkat nutaat tulaassorneqarnerulernerat tunisassiortunut akigissaartitsinerulermik kinguneqassasoq tamannalu aamma aalisartunut iluaqutassaaq nutaanik tulaassuineq pissutigalugu.

Kisiannili aamma umiarsuarnik tunitsiviliinerup kingunerissavaa nunami tunisassiorfiit tulaassuiffiqineqarnerat annikilleriarujussuassaaq tamatumalu kingunerissavaa sulisartut suliaasaarullutik angerlartinneqarnissaat saneqquneqarsinnaanaviannngimmat tamatumalu kinunerissavaa kommunit akileraarutitigut isaatitassaasa ikinnerulernissaat, aammalu inunnik isumaginnikkut aningaasartuutit qaffasinnerulernissaannik kinguneqassaaq, tamannalu soorunami aamma aporfissatut isigineqarsinnaavoq pingaartumik suliffissaaleqisut amerlavallaarnerat eqqarsaatigalugu.

Nunatsinni aalisarnikkut periarfissat ilaatigut ilungersunarluinnartumik inissittarpagut aalisakkanik pisuussutigut tamaasa atunnginatsigit, aammalu aalisakkat ataasiakkaat kisiisa aallaavigivallaarpagut tamannalu tupinnarluinnarpoq.

Aalisakkat tunisassiassat allat soorlulimi naleqanngitsutut pillugit eqqarigut, assersuutigalugu piasisuukkat ukiumut amerlasoorujussuit iginneqartarput aaligooq inuussutissarsiutit pingaarnersaannik aalisarnermik inuussutissarsiuteqartugut. Sumi nunami allami aalisakkanik taamak pisaartigisoqarami aningaasanik nalilissuit eqqarlugit.

Tunisassiornikkut aaqqissuussisoqartariaqalerpoq aalisakkanik sunilluunniit igitsisortarnera inertequtaalertariaqarpoq tamannalu politikikkut aalajangersarneqartariaqalerpoq tassami pissusissamisoorinnaanngilaq assersuutigalugu piasisuukkat saarullit qalerallit suluppaakkat imminnguit qeeqqat allallu eqqaannassallugit taamatullu ingerlaaseqarnerput akuersaaginnarsinnaajunnaarparput.

Aalisartunut tunitsiviusinnaasut aamma pitsanngorsarneqartariaqarput aalisarnermik inuussutissarsiuteqarneq imaassanngimmat tunitsivissaqarani asuli napaarliinnarnejq. Tunitsivinnik aamma kisermaassilluni ingerlatsisarnerput ilumut pissusissamisoorpaa? Nunaqarfippassuarni aalisartut ilaatigut annikitsuaqqamik periarfissaqartitaallutik ingerlatinneqartarput, ullormut tunisassat annikitsuaqqat aallavigineqartarlutik, soorunami tupin-

nanngitsumik killeqartorujussuarmik inuussutissarsiorniarsarisarput akilersinnaanngilluinnartumik.

Tunisassiornikkut ingerlanerput nukittorsartariaqarluinnarpoq assersuutigalugu saarullit-tassat taamak amerlanngitsigisut suli massakkumut nungunngillat, tassunalu takusinnaa-varput tunisassiornikkut ingerlatsinerput nunatsinni nukittunerpaajunngitsoq aaligooq aali-sarnermik inuussutissarsiuteqarnerput pingaarnerpaajusoq.

Taamaattumik aalisarnikkut tunisassiorsinnaanerput nukittunerulissappat tunitsiviit puttasut aallaavigalugit pilersarusiornissaq aamma saneqqunneqarsinnaanngilaq, assersuuti-galugu saarullik atorluarneqassappat pissusissamisoorpoq umiarsuarnik tunitsiveqartitsi-nerup annertusarneqarnissaa eqqarsaatigissallugu.

Aammalu kissaatiginarluinnarpoq 2014-mi sapinngisamik nunaqarfinni tunitsiviit tamarmik ammarsimanissaat qulaqqeerlugu sularineqassasoq, tassami ilaat matoqqapput, nunaqar-fimmiunillu assut pisariaqartinneqarlutik taamaattumik naalakkersuisut kaammattorni-arpagut tunitsiviit ammarneqarnissaat naammassiniaqqullugu.

Aalisartut aningaasarsiornerulernissaat anguneqassappat taava pisinnaasut kattussuun-nissaat aamma aqcutissiuqqartariaqarpoq, assersuutigalugu qaleralinnik pisassaatillit sooq kattunniartut periarfississanngilagut namminneq toqqaannartumik avammut niuernis-saannut, tassami imminut akilersinnaasumik aalisarneq ingerlassappat aamma taama-lioneq aalisartumut periarfissaavoq pitsaalluinnartoq imminnut napatissinnaaner at inut-taasalu aningaasarsiorsinnaaner at pitsaanerujussuannngortussaavoq inuiaqatigiinnut tamatsinnut iluaqutaasumik.

Nunatsinni aalisarnikkut aningaasarsiornerput nukittunerulissappat aalisarfigisinnaasagut annertusaaffigisariaqarpagut aammalu ilisimasagut annertusarneqartariaqarput tamakkulu anguneqassappata taava aningaasaliinerit misissuinerillu ullumikkornit pitsaanerujus-suarmik inissittariaqarpagut.

Aalisarsinnaasagut qanoq annertutiginersut tamatta ilisimannngilarput aalisarfigisinnaa-sagut tamaasa misissorlugillu aalisarfigisimannnginatsigit. Avannaani qaleraeqarfiit as-sersuutigissagaanni peqarluaraluartut tamakkiisumik atorneqanngillat ilisimasanngooq kil-leqarmata uffalu atuisut aalisartut allatorluinnaq oqariartuuteqaraluartut.

Aalisarnikkut pissutsit pitsaanerulissappata ullumikkornit allaanerusumik aaqqissuussisari-aqalerpugut aalisartunut imminut akilersinnaanerusoq ujartariaqalerparput, imaattari-aqanngilarmi taamaallaat tunisassiorfinnik ingerlatsisut kisimik iluanaaruteqassasut aali-sartullu akiluttorfigineqarlutik.

Umiarsuarnik tunitsiveqartitsineq ullumikkornit annertunerusumik atorerusariaqalerparput aalisakkat amerlanerpaat aalisartunik tulaanneqarsinnaassappata, kisiannili aamma na-lilersugassaavoq nunami tunitsiviit siunissami ilumut annertusassanerigut eqqartugassa-voq pitsaaqutai pitsanngequtaalu tamaasa ilanngullugit.